

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Martina Ošťádalová

Právní aspekty obnovy památky zahradního umění

Bakalářská práce

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Právní aspekty přestavby památky zahradního umění vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. 3. 2013

.....
Martina Ošřádalová

Poděkování:

Úvodem bych velmi ráda poděkovala Ing. Filipu Dienstbierovi, Ph. D., za jeho odborné vedení, poskytování cenných rad a spolupráci při vypracovávání bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Ing. Jitce Štěpánkové, za vstřícnost a poskytnutí cenných informací.

Obsah

Úvod	5
1 Charakteristika základních pojmů	8
1.1 Kulturní památka, nemovitá kulturní památka, památka zahradního umění	8
1.2. Obnova PZU	11
2 Zájmy na jednotlivých úsecích při obnově památky zahradního umění	12
2.1 Ochrana památky zahradního umění z hlediska památkové péče	13
2.2 Ochrana přírodních složek PZU	14
2.2.1 Obecná ochrana životního prostředí.....	14
2.2.2 Ochrana jednotlivých složek ŽP	15
3 Fáze obnovy památky zahradního umění	18
3.1 Předprojektová fáze	18
3.1.1 Poznání památky zahradního umění (průzkumy)	19
3.1.2 Rozbory a následné řešení.....	20
3.2 Projektová fáze	20
3.3 Fáze získávání příslušných oprávnění	21
3.3.1 Závazná stanoviska	23
4 Ochrana veřejných zájmů formou účasti veřejnosti	25
4.1 Podoby účasti veřejnosti	26
4.1.1 Formalizované skupiny osob.....	26
4.1.2 Neformální skupiny osob - jednotlivci.....	27
5 Modelový příklad – obnova Rudolfovy aleje v Olomouci	30
5.1 Historie.....	30
5.2 Zájmy zjištěné průzkumy.....	30
5.2.1. Historické hledisko.....	30
5.2.2. Provozní bezpečnost spojená s rekreací	31
5.2.3 Ochrana přírody a krajiny	31
5.3. Řešení.....	32
5.4. Postup, který byl realizován.....	34
Závěr.....	36

Úvod

Téma s názvem Právní aspekty obnovy památky zahradního umění jsem si zvolila z důvodu zájmu o tuto problematiku, který mi prohloubila kombinace studia Práva ve veřejné správě společně se studiem oboru Zahradní a krajinná architektura. Přestože se v praxi posledně zmíněný obor s právními aspekty obnovy zahradních památek potýká, zůstává toto téma v učebních osnovách bohužel opomíjeno. To považuji za negativní, protože vzdělávání v oblasti péče o památky zahradního umění by mělo být prohlubováno, aby měly další generace zahradních architektů povědomí o problémech, které mohou při obnově zahradních památek vyvstanout na povrch a aby jim tedy byli schopni předcházet a hledat vhodné kompromisy. To předpokládá v první řadě znalost dané problematiky, a to je další důvod, který mě motivoval k výběru daného tématu.

Samotné památky je třeba chránit z důvodu dokladu historie, neboť jde o kvalitní architektonická díla, která nám zrcadlí jak historický (potažmo estetický) vývoj, tak materiály a postupy, které byly typické pro danou dobu.

V dnešní době už nejsou stavby tohoto charakteru realizovány a stává se spíše výjimkou, že dojde ke kvalitnímu architektonickému počínu, který dbá na použití kvalitních materiálů. Je to rovněž odraz dnešní doby, která má jiné hodnoty, než doba minulá. Dříve byly tyto památky stavěny za podpory vladaře a jednalo se o programové slohy, které byly vyjádřením úcty k Bohu nebo k samotnému vladaři. Dnešní doba je více připoutána k přízemním hodnotám, nedbá natolik na životní prostředí, ale spíše na masovost, konzum, maximální využitelnost na úkor estetické hodnoty a využití levných materiálů na úkor historické hodnoty.

Památky zahradního umění byly součástí těchto významných staveb a měly za úkol dotvářet jejich vzhled, kdy docházelo paralelně ke slohovému vývoji stavitelství jak budov, tak zahrad. Rostliny, které je tvořily, měly rovněž svoji historii - například *Juniperus sabina*, neboli jalovec chvojka, nazývaný též jako chvojka klášterní, získala tento název, protože byla údajně pěstována v klášterních zahradách a svařována na lektvar, který potom užívaly jeptišky na umělé vyvolání ukončení těhotenství. Takže i samotné rostliny historicky užívané v jednotlivých objektech mají svou tradici, od které se odvíjí jejich název, který nám může říci něco o historii.

Z mého pohledu je jedním z primárních významů důležité zachování památek zahradního umění v souvislosti s ochranou městské zeleně, která je vzhledem k vzrůstající zátěži na životní prostředí na snadě. V souvislosti s rozvojem stavebního průmyslu, který se

snaží zastavit veškeré "nevyužité" zelené plochy měst, vidím potřebu tyto zelené "oázy" chránit, vážit si jich a pečovat o ně.

Cílem této práce je pojednat o problematice obnovy památek zahradního umění a vytvořit jakousi příručku (nejen) pro architekty, která by jim pomohla orientovat se v po právní stránce složitém procesu obnovy památek zahradního umění.

V první kapitole práce nejprve charakterizují obecné pojmy jako kulturní památka, památka zahradního umění (dále jen „PZU“), obnova PZU. Seznámení se s těmito základními pojmy je důležité pro pochopení celé práce. V další kapitole vymezím zájmy na jednotlivých úsecích ochrany PZU (životní prostředí, památková péče..) a jednotlivé složky, které jsou předmětem ochrany na těchto úsecích (kompozice, rostlinné a živočišné prvky - tj. stromy, keře, byliny, hmyz, ptáci atd.). U těchto jednotlivých zájmů uvádím zároveň orgány, které je chrání a jakými právními nástroji je chrání (závazná stanoviska, povolení..). Tato kapitola slouží čtenáři k pochopení samotného procesu obnovy PZU, ve kterém tyto jednotlivé zájmy „vstupují do hry.“

Má práce je zaměřena na právní aspekty obnovy PZU - jakožto procesu, při kterém dochází k prosazování a střetávání výše uvedených zájmů.

Obnova všech nemovitých památek je složitý proces a v případě památek zahradního umění obzvlášť, neboť zde dochází nejen k ochraně památky jako takové, ale i jednotlivých živých složek, které tuto památku tvoří. Proces obnovy proto zahrnuje práci stavebníka a projektanta, kteří spolupracují jak s orgány památkové péče, se kterými se snaží o co nejcitlivější obnovu podloženou historickými podklady, tak i s dalšími dotčenými orgány chránícími zájem životního prostředí (například spolupracují s orgány ochrany přírody snažící se o to, aby nedocházelo k nelegálnímu zacházení s rostlinami a živočichy, kterými je památka zahradního umění tvořena). Proces obnovy může být veden ve znamení hladkého průběhu, anebo střetů zájmů a následných dohod a kompromisů, kvůli kterým je výsledný schválený projekt nejen odrazem uměleckého cítění projektanta, ale také odrazem vůle všech zúčastněných subjektů a orgánů.

V kapitole třetí se proto zabývám jednotlivými fázemi obnovy PZU a tím, co je potřeba získat a dodržet k uskutečnění jejich dílčích záměrů z pohledu práva (např. získání územního rozhodnutí a k tomu potřebných závazných stanovisek dotčených orgánů, dodržení náležitostí projektové dokumentace).

Ve čtvrté kapitole se věnuji možnostem účasti veřejnosti na prosazování zájmů při obnově PZU. Vzhledem k omezenému rozsahu této práce se však zabývám pouze vybranými podobami veřejnosti a formami její účasti.

Na závěr uvádím modelový příklad týkající se obnovy Rudolfovy aleje v Olomouci, na kterém ukazují, k jakým konkrétním střetům zájmů v daném případě došlo a k jakému řešení jednotliví zúčastnění dospěli. Při této obnově došlo k vykácení stromořadí, které tvořilo charakteristický ráz Smetanových sadů a byla prvním obrazem, který člověku proběhl hlavou, když se mluvilo o olomouckých parcích.

Dosavadní zpracování tématu není široké, proto jsem nemohla čerpat z mnoha materiálů, které by se týkaly přímo problematiky obnovy památek zahradního umění. Jednotlivé materiály se věnují pouze obecně ochraně nemovitých kulturních památek, která se zaměřuje spíše na stavby, nebo historickému hledisku, a opomíjejí se zabývat tímto objektem také jako stanovištěm rostlin a živočichů, kterým by měla být zajištěna stejná míra ochrany. Další skupina materiálů se naopak týká pouze ochrany rostlin a živočichů jako takové. Pro účely této práce bylo třeba provést jakousi syntézu těchto odvětví a podívat se na problémy, ke kterým může při obnově PZU dojít z obou stran, tj. ze strany památkové péče a ochrany přírody (pominu-li jiné veřejné zájmy, které mohou být prosazovány). Z důvodu nedostatku oborové literatury jsem vycházela mj. z interview, které jsem pořídila s pracovníky Odboru životního prostředí magistrátu města Olomouce, kteří byli velmi ochotní. Neopomenutelnými prameny jsou samozřejmě zákonné předpisy (Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, správní řád, stavební zákon, zákon o ochraně životního prostředí, zákon o státní památkové péči, prováděcí vyhlášky...).

1 Charakteristika základních pojmů

1.1 Kulturní památka, nemovitá kulturní památka, památka zahradního umění

Pro vymezení pojmu „památka zahradního umění“ je zapotřebí nejprve definovat samotný pojem kulturní památka, což je širší množina, do které spadají i památky zahradního umění.

Zákon o státní památkové péči charakterizuje **kulturní památky** (dále jen KP) jako movité či nemovité věci, které jsou významné z hlediska dokladu způsobu života našich předků, jako projev tvůrčích schopností projektanta. Mohou mít přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem, nebo oplývají jinými hodnotami historickými, uměleckými, vědeckými či technickými.¹

Památky zahradního umění jsou **nemovité kulturní památky** (NKP), což jsou obecně nemovitosti² chráněné památkovým zákonem. K NKP patří dále státní hrady, zámky a další státní památkové objekty, zejména mnoho církevních a náboženských staveb. Dále sem patří vysoké procento městských budov, vesnické architektury a další stavby v krajině, i mnoho dalších specifických druhů staveb – technických, vojenských, apod. Významnou složkou NKP jsou tzv. drobné stavby, zejména kapličky, Boží muka, ale také exteriérové sochy, sousoší a jiná sochařská díla.³ V ČR se nachází NKP v podobě staveb, jejich souborů, měst, ale i historických krajin, zahrad a parků.⁴ Na stránkách Národního památkového ústavu je uveden seznam nemovitých KP a národních kulturních památek.⁵ V Olomouci patří mezi nejznámější nemovité kulturní památky například Sloup Nejsvětější Trojice, kostel sv. Mořice, barokní kašny (Caesarova, Neptunova, aj.), řada měšťanských domů (dům u Zlatého jelena), vil a domů (vila Primavesi, rodinný dům Julia Pelikána) a řada dalších.

Památkový zákon chrání nemovité kulturní památky tak, že usiluje o jejich konzervaci, neboli o udržení jejich současného stavu. Stanovuje podmínky obnovy, případně jejich obnovu nařizuje.

¹ Viz Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, vzpp, § 2 odst. 1, písm. a).

² Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, §119, odst. 2 charakterizuje nemovitosti jako: *pozemky nebo stavby spojeny se zemí pevným základem*.

³ *Národní památkový ústav: Nemovité památky*. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/nemovite-pamatky/>.

⁴ PAVLÍK MILAN, *Regenerace historických budov, sídel a krajiny, ochrana památek*, ČVUT, 1998, ISBN 80-01-01797-4, 261 s.

⁵ *Národní památkový ústav: Nemovité památky*. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php>.

Obnova nemovitých památek neprobíhá jako rekonstrukce kterékoli jiné stavby. Má zvláštní režimy, vztahují se na ní kromě ustanovení stavebního zákona současně ustanovení památkového zákona, který ji tímto způsobem chrání. To znamená, že ne všechny činnosti budou u těchto staveb povoleny, ne-li přímo zákonem zakázány. Odlišný je také proces přípravy samotné obnovy, kdy je nezbytné pořídit řadu odborných posudků a povolení.

Pojem **památka zahradního umění** není nikde v zákoně definován, ale jedná se o ustálený pojem používaný v odborné terminologii pro historické zahrady a parky, typické například pro zámecké a hradní areály.⁶ Jeden z našich předních zahradních architektů, Ivar Otruba, je popisuje takto: „*Památkami v tomto smyslu rozumíme díla, která zobrazují vývoj a historii krajinářské architektury, jako jednoho z oborů umění- umění tvorby zahrad, parků a krajiny. Jejich význam a umělecká hodnota může být různá, vždy však mají co říci k běhu času, v něm pak i názorovým, stylovým a slohovým změnám, jakožto důsledku vývoje filozofických postojů, ekonomických a společenských vztahů.*”⁷

Již zákon č. 22/58 Sb., o kulturních památkách, chápal historické zahrady a parky jako kulturní památky. Od té doby bylo do státního seznamu kulturních památek na území ČR zahrnuto na 1000 historických zahrad a parků, z nichž 400 je prvořadého významu.⁸ K nejvýznamnějším se řadí například zámecké parky (Lednice na Moravě, Kroměříž, Milotice, Buchlovice, Roztoky, Čechy pod Kosířem), historické městské parky (v Olomouci jsou to Smetanovy sady, Čechovy sady, Bezručovy sady, v Praze například Riegrovy sady), ale i hřbitovy (řada židovských hřbitovů v Praze, jeden v Olomouci), a další památky zahradního umění, například historické zahrady. Přehlednou kategorizaci městské zeleně (která může být památkou zahradního umění) uvádí ve své publikaci Ivar Otruba.⁹

Charakteristiku památek zahradního umění na mezinárodní úrovni nalezneme v Benátské a Florentské chartě a v mezinárodních úmluvách, které se snaží stanovit základní pilíře jejich ochrany. Florentská charta charakterizuje historickou zahradu takto: „*Historická zahrada je architektonická a vegetační kompozice, která je z hlediska dějin nebo umění celospolečensky významná a jako taková má být považována za památku. Jako památka musí*

⁶ Národní památkový ústav: *Informace k památkám NPÚ*. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-navstevniky/zpristupnene-pamatky-npu/informace/>.

⁷ OTRUBA, Ivar. *Zahradně architektonická tvorba část významné zahradní a parkové celky*, Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2002. s 57.

⁸ HENDRYCH, Jan. *Tvorba krajiny a zahrad III*, Praha: Vydavatelství ČVUT, 2000. 149 s. PAVLÍK MILAN, *Regenerace historických budov, sídel a krajiny, ochrana památek*, ČVUT, 1998, ISBN 80-01-01797-4 s 261.

⁹ OTRUBA, Ivar. *Zahradně architektonická tvorba část významné zahradní a parkové celky*, Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2002. s 23

být chráněna v souladu s Benátskou chartou. Nezáleží na její velikosti, význam spočívá v pochopení předešlé kultury, která ji vystavěla ve stylu své doby, vnímala ji jako místo blaha a zahrada tak získala smysl idealizovaného obrazu světa." V Benátské a Florentské chartě jsou rovněž uvedeny některé typické znaky, které musí památka zahradního umění splňovat. Jsou jimi například zachování historické substance do současnosti, minimalizace a zpomalení proměny památky, zákaz falzifikace objektu jako dokumentu umění a historie apod.¹⁰ Jelikož se však jedná o mezinárodní úmluvy, které byly vydány mezinárodní organizací ICOMOS a nejedná se o mezinárodní smlouvy přijaté parlamentem, nejsou právně závazné a mají pouze doporučující charakter.¹¹ Je to jakési vodítko jednotlivých států, jak zachovat památky nejlepším způsobem - jmenují zásady, kterých se při péči a obnově památek zahradního umění (dále jen PZU) držet.

Shrnu-li výše uvedené informace, budu charakterizovat PZU jako objekt složený z vegetačních prvků a neživých (přírodních, architektonických) objektů, cenný svou historickou hodnotou. Jsou jimi tedy různé druhy historických zahrad a parků (rokokové zahrady, romantický krajinářský park, veřejný městský park, krajinářské parky, klášterní zahrady, botanické zahrady, lázeňské parky, zahrady přilehlé k významným domům, hřbitovy a jiné podoby historických zahrad a parků, detailnější přehled zeleně, která může být zapsána na seznam kulturních nebo národních kulturních památek, které jsou pro své kvality zapsány do seznamu kulturních či národních kulturních památek a tedy chráněny památkovým zákonem). Kromě památkového zákona existují i další zákony a vyhlášky, které nechrání park z jeho významného estetického hlediska, ale chrání vegetační složky, z nichž se PZU skládá (podrobněji viz kap. 2.2.2.).

Od "běžných" NKP se PZU liší zejména tím, že jsou tvořeny vegetačními složkami, tj. živými organismy. PZU tedy můžeme chápat několika způsoby - jako umělecké dílo, obraz autora minulosti, zachovávající si svou tvář až do současné doby a zároveň ji však můžeme chápat jako chrám přírody, domov a útočiště živočichů, jako jednu z mála rozsáhlejších ploch vegetace v centru města (nenachází-li se PZU na okraji měst či v menších obcích).

¹⁰ PEJCHAL, Miloš. *Kreativita v památkové péči-hrozba, či nutnost? Člověk jako tvůrce a uživatel prostoru: Dny zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 1. vyd., 2008. s 37.*

¹¹ Viz zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 10a odst. 2.

1.2 Obnova PZU

Úkolem památkové péče v krajinářské architektuře je - obecně vyjádřeno, zachovat od předků zděděná cenná díla v co nejautentičtější podobě pro následující generace.¹² Obecně platí, že pro stavební památku je nejvhodnější zachování původního funkčního využití nebo využití velmi blízkého k jeho původní funkci, jelikož změny využití znamenají zásah do její podstaty.¹³

Prostředkem k jejich zachování je kromě průběžné péče o tu kterou památku také správně stanovená obnova, což je proces, při kterém dochází k přestavbě památky zahradního umění v souladu s historickými podklady, aby nebyla narušena její původní kompozice. Zároveň je však třeba se při obnově řídit požadavky ochrany přírody a krajiny. Jedná se tedy o složitý proces, v němž se tyto rozdílné požadavky musí sjednotit a najít společnou cestu k obnově PZU.

Cestou k řešení těchto úkolů bývá správně chápána tvůrčí činnost (kreativita). Klíčem jsou rovněž důkladné znalosti problematiky, respekt k původním tvůrcům a zaměření se na předání objektu budoucím generacím v co nejautentičtější podobě. Hovoříme potom o kreativě obnovy.¹⁴ Pro účely této práce budu hodnotit postupy při tvorbě exaktní, při níž orgány památkové péče (dále jen OPP) hájí cennou historickou hodnotu. OPP dbají na to, aby byly při obnově zachovány původní osy, cenné dřeviny, a aby zároveň byly odstraněny dřeviny nežádoucí, které estetický dojem rozbíjí, nejsou autentické a nekorespondují s originálním návrhem.

¹² PEJCHAL, Miloš. *Kreativita v památkové péči-hrozba, či nutnost?, Člověk jako tvůrce a uživatel prostoru: Dny zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 1. vyd., 2008. s 37.*

¹³ HOLEČEK, Josef a kol. *Projektování obnovy stavebních památek. Praha: Národní památkový ústav, 2008. s 49.*

¹⁴ PEJCHAL, Miloš. *Kreativita v památkové péči-hrozba, či nutnost? Člověk jako tvůrce a uživatel prostoru: Dny zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 1. vyd., 2008. 37 s 7.*

2 Zájmy na jednotlivých úsecích při obnově památky zahradního umění

Jak jsem naznačila v první kapitole, obnova PZU je procesem, jehož cílem je zachování historické podoby PZU za současné ochrany přírodních složek, které ji tvoří. Vzhledem k tomu, že jednotlivé orgány, které tyto zájmy chrání, mohou prosazovat jiný způsob obnovy, dochází při obnově PZU k jejich střetům.

Při obnově bude docházet k potřebě zachování původní historické substance - v tomto případě se bude jednat o zájmy ochrany památky jako takové. Dalším zájmem bude obecná ochrana PZU jakožto součásti životního prostředí (dále ŽP) a dále jejich jednotlivých živých složek, ze kterých se skládá. V tomto případě půjde o zájem orgánů ochrany přírody a krajiny, zájem vodoprávních orgánů a dalších. Mohou zde hrát roli i další veřejné zájmy (např. rekreační), těmi se však pro účely této práce podrobněji nezabývám.

Vzhledem k tomu, že se v praxi může stát, že některá z institucí veřejné správy nebude z pohledu veřejnosti určitý zájem hájit účinně, sehraje k ochraně těchto zájmů velkou roli účast veřejnosti (podrobněji viz kap. 4).

Při obnově PZU tedy dochází k střetům uvedených zájmů, a to mezi orgány ochrany přírody a krajiny, památkové péče a jiných veřejných zájmů. Souhlasím s názorem Pavla Pešouta, který tvrdí, že je to způsobeno tím, že se uplynulých dvacet let vyvíjely památková péče a ochrana přírody odděleně – nejen institucionálně, ale většinou i při rozvíjení teoretických základů, metodických postupů, v koncepční činnosti i v realizační praxi, což v některých případech vedlo ke vzájemnému nepochopení.

Nejčastější „konflikty“ vznikají při uplatňování zájmů ochrany ohrožených druhů živočichů a péči o některé kulturní památky, které jsou biotopem (nebo jejich část) těchto druhů. Typickým příkladem jsou zámecké zahrady a parky, stromořadí a aleje ve volné krajině, které jsou součástí jejich památkově chráněných kulturně-historických hodnot.¹⁵ Například ochrana přírody prosazuje zachování stromu, ve kterém žijí zvláště chránění živočichové, ale z hlediska původních historických podkladů je zjevné, že "kazí" kompozici. Může však dojít i ke střetu několika zájmů v jedné zájmové skupině - např. ochrana přírody chrání zvláště chráněného živočicha bobra, který devastuje cenné stromy. Může dojít k oplocení těchto stromů, tím ale zároveň dojde k zásahu do biotopu tohoto živočicha. Je potom na uvážení konkrétních orgánů, jaký postup zvolí. V následujících kapitolách tedy pojednávám o konkrétních zájmech, které se při obnově PZU mohou střetávat.

¹⁵ PEŠOUT, Pavel. „Znovuobjevená“ spolupráce při ochraně přírody a památek. *Ochrana přírody*, 2011, č. 4, s.

2.1 Ochrana památky zahradního umění z hlediska památkové péče

Památková péče se při ochraně PZU zaměřuje na její hodnoty, díky kterým je zapsaná na seznam kulturních památek. Je tedy potřeba si nejprve položit otázku, jaké hodnoty činí PZU kulturní památkou?

PZU jakožto kulturní památka je ve smyslu zákona o státní památkové péči¹⁶ významným dokladem historického vývoje, způsobu života a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti. Je tedy odrazem doby, ve které vznikla. Pro každou dobu, do které PZU patřily, byl specifický určitý umělecký směr, filozofické myšlení a jiné okolnosti. Může být tedy chráněna například barokní kompozice zahrady, osy a na ně navazující průhledy PZU, sortiment původních použitých rostlin, které na sobě závisejí a dohromady vytvářejí vzhled PZU. Ani jednu z těchto hodnot nelze opomenout, protože jejich postupným zanikáním zanikne i samotný význam ochrany PZU jakožto kulturní památky.

Zamýšlí-li stavebník provést obnovu PZU, je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku¹⁷, závazné stanovisko krajského úřadu.¹⁸ V žádosti o vydání závazného stanoviska uvede taxativně stanovené údaje vyhláškou, kterou se provádí zákon o státní památkové péči.¹⁹ Jednou ze zde vyžadovaných náležitostí žádosti je uvedení popisu současného stavu PZU. Tento stav zjišťuje prostřednictvím průzkumů (zkoumáním dobových obrazů, rytin, dobových map, pořizováním fotografií, atd.), který průběžně rozebírá a na základě rozboru stanoví řešení, tedy povrchovou koncepci obnovy PZU, kterou průběžně konzultuje s dotčenými orgány. Bez této konzultace by získání závazného stanoviska bylo ztíženo. Touto metodikou a dalšími úkoly stavebníka se podrobněji zabývám v kapitole třetí.

Orgán památkové péče se v závazném stanovisku vyjádří, zda práce tam uvedené jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné, a to na základě popisu současného stavu PZU a zamýšlených zásahů při její obnově, které uvádí stavebník v žádosti o vydání závazného stanoviska.²⁰ Zároveň orgán památkové péče stanoví základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést. *„Základní podmínky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně historických hodnot, které je nezbytné zachovat při*

¹⁶ Viz zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči vzpp, § 2 odst. 1.

¹⁷ Tamtéž, § 4

¹⁸ Tamtéž Viz § 14 odst. 1.

¹⁹ Podrobnosti žádosti o vydání závazného stanoviska jsou uvedeny v §9 odst. 3 vyhlášky č. 66/1988 Sb., k provedení zákona o státní památkové péči.

²⁰ Tamtéž, § 9 odst. 3 písm. b) a c).

umožnění realizace zamýšleného záměru .²¹“

2.2 Ochrana přírodních složek PZU

Jak jsem již mnohokrát zmínila, PZU netvoří pouze plochy cenné z hlediska historického, ale jedná se i o kompozičně uspořádané vegetační složky, které slouží jako biotop několika druhům živočichů. Vzhledem k tomu se na obnovu PZU vztahují jak zákony na ochranu ŽP obecně, tak zákony k ochraně těchto jednotlivých vegetačních složek.

2.2.1 Obecná ochrana životního prostředí

Ústavní zakotvení ochrany životního prostředí je obsaženo již v preambuli Ústavy ČR²² „*My občané České republiky, [...] odhodlání společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, odhodlání řídit se všemi osvědčenými principy právního státu, prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky.*“ Dále je v čl. 7 Ústavy ČR zdůrazněna důležitá role státu, který má dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Z toho vyplývá, že stát je hlavním garantem „*příznivého životního prostředí*“²³, neboť „*bez uplatňování mocenské role státu, uskutečňované tvorbou a realizací právních norem na ochranu životního prostředí, je náprava nemyslitelná.*“²⁴

Právní zakotvení ochrany životního prostředí na ústavní úrovni je stanoveno také v Listině základních práv a svobod. Ustanovení o ochraně životního prostředí je předmětem hned několika článků. Čl. 11 hovoří o tom, že výkon vlastnického práva nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem. Jinými slovy to znamená, že vlastnické právo má při střetu s životním prostředím ustoupit jeho ochraně.²⁵

Čl. 17 stojí, že svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. Tato práva jsou důležitá ve smyslu k transparentnosti rekonstrukcí památek zahradního umění. Jelikož jde o naše kulturní a přírodní dědictví, tak by občané měli o takových zákrocích vždy a také včas vědět veškeré informace, aby se mohli případně proti rozhodnutí správních úřadů odvolávat, či jinou cestou bojovat proti nesprávným verdiktům. Jednou z cest jsou například petice (k této problematice viz kap. 4). V čl. 35 odst. 1 Ústavy ČR je deklarováno, že „*Každý má právo na příznivé životní prostředí.*“ Odst. 2 dále stanoví, že „*Každý má právo na včasné a úplné*

²¹ Viz zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči vzpp, §14 odst. 3.

²² Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, Čl. 35 odst. 2.

²⁴ DAMOHORSKÝ, Milan. Právo životního prostředí. Praha: C.H. Beck, 2003, str. 47.

²⁵ Tamtéž.

informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů“ a odst. 3 hovoří o tom, že „Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem .²⁶“

2.2.2 Ochrana jednotlivých složek ŽP

V následujících odstavcích vyjmenovávám složky životního prostředí, které mohou být při obnově PZU ohroženy. Zákony, které regulují systém ochrany těchto jednotlivých přírodních složek, jsou zákon o ochraně přírody a krajiny (dále jen ZOPK)²⁷ a zákon o vodách.²⁸

První ze složek, neboli prvků PZU, které mohou být předmětem zájmu orgánu ochrany přírody a krajiny, je tzv. významný krajinný prvek.²⁹ Dle zákonné definice mohou být významným krajinným prvkem i „...*cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků.*“³⁰ Každý, kdo do tohoto prvku zamýšlí zasáhnout a může jej svou činností ohrozit či oslabit jeho ekologicko-stabilizační funkce, si musí opatřit závazné stanovisko orgánů ochrany přírody. Mezi tyto zásahy patří zejména umístování staveb, pozemkové úpravy, změny kultur pozemků, úpravy vodních toků a nádrží a těžba nerostů.³¹

Dalším prvkem, který je předmětem zájmu orgánu ochrany přírody a krajiny, je obecná ochrana rostlin a živočichů. Všechny druhy rostlin a živočichů jsou „*chráněni před zničením, poškozováním, sběrem či odchytem, který by vedl k jejich ohrožení či degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů, nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí.*“³² Fyzické a právnické osoby jsou povinny při provádění stavebních prací či vodohospodářských úprav postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu nebo zraňování živočichů či rostlin a ničení jejich biotopů, kterému lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky. Orgán ochrany přírody uloží zajištění či použití takovéhoto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama.³³

Dalším předmětem ochrany jsou volně žijící ptáci. Je zakázáno je úmyslně usmrcovat a poškozovat, ničit a odstraňovat jejich hnízda a vejce, vyrušovat je zejména při rozmnožování a odchovu mláďat.³⁴ K tomu samozřejmě může při obnově PZU, jmenovitě při kácení dřevin, dojít.

Důležitým je ustanovení § 7 ZOPK³⁵, který se týká ochrany dřevin rostoucích mimo les. Zásah do této složky je při obnově parku na „denním pořádku“. Ke kácení dřevin rostoucích mimo je třeba získat povolení, které vydává orgán ochrany přírody a krajiny (viz

²⁶ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 35 odst.3.

kap. 3.3.).

Dalším chráněným prvkem je tzv. krajinný ráz, který je vymezen jako přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa. Tuto charakteristiku jistě PZU splňuje. Podle ustanovení § 12 ZOPK³⁶ je zapotřebí k umístování staveb a činnostem, které by mohly snížit krajinný ráz, souhlasu orgánu ochrany přírody.

V § 45a ZOPK jsou popsány evropsky významné lokality, které jsou rovněž zaštitovány zvláštní ochranou. Ustanovení § 45e ZOPK se týká ptačích oblastí, které jsou nejhodnotnější z hlediska výskytu ptáků. Tato dvě ustanovení jsou důležitá z hlediska lokace některých parků na těchto chráněných územích. „*Povolení, souhlas, kladné stanovisko nebo výjimku ze zákazu podle tohoto zákona (ZOPK) pro evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast může udělit orgán ochrany přírody pouze v případě, že bude vyloučeno nezvratné poškození přírodních stanovišť a biotopů druhů, k jejichž ochraně jsou tyto oblasti určeny.*“³⁷

Důležitým prvkem, kterého se obnova PZU dotkne téměř vždy, jsou památné stromy. Ustanovení § 46 ZOPK, který pojednává o památných stromech a jejich ochranných pásmech³⁸ stanoví, že památné stromy lze vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody a krajiny, který zároveň určí jejich ochranné pásmo v případě, že je potřeba stromy zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí. V tomto pásmu je možné stanovené činnosti provádět jen s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody a krajiny. Je zde zakázána jakákoli škodlivá činnost pro strom (např. terénní úpravy, chemizace, odvodňování). Pokud ochranné pásmo není vymezeno, má každý strom základní pásmo, které je rovno deseti násobku průměru kmene.³⁹

Ochranu zvláště chráněných rostlin a jejich biotopů reguluje ustanovení § 49, které stanoví mj. zákaz jejich vykopávání, ničení a poškozování.⁴⁰ Dále je vymezena ochrana

²⁶ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vzpp.

²⁸ Zákon č. 254/2001 Sb., zákon o vodách, vzpp.

²⁸ Zákon č. 114/1992 Sb., § 3 odst. 1 písm. b)., o ochraně přírody a krajiny, vzpp.

³⁰ Tamtéž §3 b).

³¹ Tamtéž §4 .

³² Tamtéž §5 odst. 1.

³³ Tamtéž §5 odst.3.

³⁴ Tamtéž §5a odst. 1 písm. a) a §5a odst.1 písm. b).

³⁵ Tamtéž §7 .

³⁶ Viz zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny vzpp., §12g

³⁷ Tamtéž § 45g .

³⁸ Tamtéž § 46 .

³⁹ Tamtéž § 46.

⁴⁰ Tamtéž § 49 .

zvláště chráněných živočichů a jejich sídel.⁴¹ Tato ochrana se však nevztahuje na případy, kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitosti, vyžaduje-li to ochrana zdraví, bezpečnost osob atd. V těchto případech je však nezbytné k tomuto zásahu získat závazné stanovisko orgánu ochrany přírody, který může stanovit různá opatření, jako například záchranný přenos živočichů.⁴² To však neplatí pro silně a kriticky ohrožené druhy.⁴³

Výjimky ze zákazu zásahu do památných stromů, zvláště chráněných rostlin a živočichů povoluje orgán ochrany přírody, a to v zájmu veřejného zdraví, bezpečnosti, obrany státu, za účelem ochrany rostlin, živočichů či jejich stanovišť a pro účely opětovného osídlení určitého území populací nebo vysazení druhu v původním areálu.⁴⁴

V ustanovení § 87 ZOPK jsou stanoveny sankce ukládané orgánem ochrany přírody za nedodržení těchto ustanovení.

Jak jsem zmínila na počátku této kapitoly, dalším zákonem, který reguluje systém ochrany jednotlivých přírodních složek PZU, je zákon o vodách (dále jen ZOV). Účelem ZOV je „*chránit povrchové a podzemní vody a stanovit podmínky pro jejich využívání, dále pak přispívat k ochraně vodních ekosystémů a na nich přímo závislých suchozemských ekosystémech.*“⁴⁵ Suchozemskými ekosystémy se rozumí porosty na březích vodních prvků. Součástí PZU může být např. rybník zarostlý porosty a řeší se otázka jejich odstraňování v souvislosti s nedostatkem historické autenticity, bránění průhledům atd. Tyto porosty s vodním prvkem spjaté však vytváří přirozené mikroklima, bez kterého by se na daném místě určité skupiny živočichů nemohly vyskytovat.

Útvarem povrchové vody je například jezero, řeka, potok, umělými povrchovými vody je např. rybník, nádrž aj. Nakládáním s takovými (a dalšími) útvary se myslí například „*jejich využívání k plavbě, využívání jejich vlastností nebo ovlivňování jejich množství, průtoku, výskytu či jakosti.*“⁴⁶

Obecné nakládání s povrchovými vodami je možné bez povolení. Pro účely této práce je potřeba zmínit, že se při něm nesmí narušovat přírodní prostředí, poškozovat břehy, vodní díla a zařízení a porušovat práva a právem chráněné zájmy.⁴⁷ K těmto činnostem totiž může při obnově PZU dojít. Vodoprávní úřad může obecné nakládání omezit, vyžaduje-li to veřejný

⁴¹ Tamtéž § 50 .

⁴¹ Tamtéž § 50 odst. 3.

⁴² Tamtéž § 50 odst. 4.

⁴⁴ Viz zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vzpp, § 56.

⁴⁵ Viz zákon č. 254/2001 Sb., zákon o vodách, vzpp, § 1.

⁴⁶ Tamtéž §2 odst. 9.

⁴⁷ Tamtéž §6 odst. 3.

zájem. Povolení není rovněž potřeba k užívání vod k plavbě.⁴⁸

Shrnu-li výše uvedené, vyjmenované složky PZU jsou předmětem zájmů orgánů ochrany přírody a krajiny (obecná a zvláštní ochrana rostlin a živočichů, ochrana dřevin rostoucích mimo les, ochrana volně žijících ptáků a další) a vodoprávních úřadů, které k jejich ochraně vydávají závazná stanoviska, povolení a další instituty na základě zákona (o těchto právních nástrojích ochrany pojednávám samostatně v kap. 3.3.). Důležitou roli k jejich ochraně však sehrává i účast veřejnosti (viz kap. 4).

3 Fáze obnovy památky zahradního umění

Pro účely této práce jsem stanovila tři fáze obnovy PZU: předprojektová, projektová, fáze získávání příslušných oprávnění. Tyto jednotlivé fáze však nejsou striktně odděleny, neboť pro všechny fáze je důležitá komunikace s dotčenými orgány a nalézání kompromisů, které modifikují výstupy těchto fází.

Ve všech fázích obnovy PZU sehrává důležitou roli projektant⁴⁹ a stavebník. Stavebíkem⁵⁰ je osoba, která chce záměr vykonat a která si pro provedení projektu najme projektanta jakožto oprávněnou osobu, která zpracuje konečnou podobu obnovy PZU v projektu. Stavebník je tím, kdo podává žádost o územní rozhodnutí. Většinou jedná projektant jménem stavebníka, prostřednictvím plné moci a tím pádem za něj zajišťuje jednotlivé právní úkony.

Úkolem projektanta je po získání potřebných podkladů, což je charakteristické pro předprojektovou fázi, vypracovat koncepci obnovy PZU, kterou lze nazvat jako základní směr obnovy PZU. Na základě komunikace s dotčenými orgány dojde ke konkrétnějšímu výstupu – projektové dokumentaci. Níže podrobněji rozepíšu tento postup.

3.1 Předprojektová fáze

Je důležité si nejprve před vypracováním samotného projektu stanovit základní směr obnovy PZU, a proto je tato fáze důležitá, neboť nesprávně provedenému projektu může být

⁴⁸ Tamtéž §7 odst. 1.

⁴⁹ Zákon č.360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, vzpp.

⁵⁰ Viz §2 odst..(2) písm.c), zákon č.350/2012 Sb., stavební zákon, vzpp.

vydáno zamítavé závazné stanovisko, a tím pádem i zamítavé územní rozhodnutí.

Předprojektová fáze se skládá z poznání PZU a následného stanovení koncepce obnovy. Níže na základě metodiky Ivara Otruby rozdělím fázi předprojektovou na tvůrčí proces poznání PZU (průzkumy, rozbory) a stanovení koncepce obnovy (následného řešení).⁵¹

3.1.1 Poznání památky zahradního umění (průzkumy)

Úkolem průzkumů je shromáždit veškeré dostupné podklady, které dokumentují vznik, vývoj a současný stav díla. Jsou jimi především: rytiny, obrazy, dobové mapy, fotografie, evidenční údaje o skladbě a původu užitých materiálů a rostlin, monografie, letecké snímky, botanická studie, inventarizace prvků, terénní průzkum objektu, provozní vztahy a další potřebné materiály.⁵²

Dále je nutné provést veškeré potřebné průzkumy (tj. geologický, archeologický, statický biologický - tj. průzkum výskytu živočichů, a další). Druhy průzkumů se odvíjejí od potřeb PZU. Jedním z velmi důležitých podkladů je stavebně historický průzkum (dále SHP). Ten se skládá ze tří částí: textové (popisuje dějiny objektu), grafické (překreslené plány v daném měřítku) a obrazové.⁵³ SHP tedy dopodrobna rozebírá objekt z jeho historické podstaty a řeší otázky jeho obnovy.⁵⁴

K řadě střetů zájmů mezi památkovou péčí a orgány ochrany přírody dochází kvůli výskytu chráněného či zvláště chráněného živočicha. Provádí se proto průzkum výskytu hmyzu, ptáků, netopýrů či savců. Jedním z nejčastějších příkladů je výskyt hmyzu, který se často stává příčinou sporů (viz modelový příklad obnovy Rudolfovy aleje).

K důležitým průzkumům v případě PZU se řadí průzkum (neboli inventarizace) dřevin. Určují se druhy dřeviny a u každé z nich poté soubor dílčích ukazatelů, pomocí nichž se zjišťuje hodnota jedince. Základními ukazateli jsou vitalita, věkové stádium jedince, zdravotní stav, výška jedince, šířka kmene ve výšce 1.3m, sadovnická hodnota (celková hodnota jedince z pohledu zahradní a krajinářské architektury) a soubor dalších ukazatelů.⁵⁵ Hlavním cílem tohoto hodnocení je určení autenticity, potvrzení údajů o kompozici a stanovení významu prvků pro kompozici.⁵⁶ Na inventarizaci lze zjistit, které stromy jsou ve špatném zdravotním

⁵¹ OTRUBA, Ivar. *Zahradně architektonická tvorba část význačné zahradní a parkové celky*, Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2002. s 59.

⁵² Tamtéž, s. 60.

⁵³ KAŠIČKA, Bohumil. *Stavebně historický průzkum*. Praha: České vysoké učení technické, 2002, s.24

⁵⁴ HOLEČEK, Josef a kol. *Projektování obnovy stavebních památek*. Praha: Národní památkový ústav, 2008. 40 s.

⁵⁵ ŠIMEK, Pavel. ústní sdělení .

⁵⁶ PEJCHAL, ŠIMEK, *Metodika hodnocení dřevin*, Lednice, 2012. 49,50 s

stavu či které brání původní kompozici. Zároveň hájí potřeby památkové péče a slouží jako argument při prosazování projektu. Jde tedy o hmatatelný podklad, důkaz o tom, které dřeviny je potřeba skácet a které je naopak důležité zachovat.

3.1.2 Rozbory a následné řešení

Na základě informací získaných z důkladných průzkumů dojde k rozboru všech prvků PZU, jejichž produktem je koncepce obnovy, která je „kvalifikovaně podloženou a důkladně promyšlenou představou o výsledné podobě PZU po obnově zaručující její správné ošetření.“⁵⁷ Ta se poté stává podkladem pro vypracování návrhu řešení obnovy, který se vypracovává na úrovni studie (viz dále). Právě zde jsou otisknuty základní kompoziční vazby na krajinu, kompoziční vztahy, obnova porostů s určením základní taxonomie, řešení provozu s souvisejících objektů.⁵⁸

3.2 Projektová fáze

Projektová fáze plynule navazuje na získané poznatky ve fázi předprojektové. Dochází zde k vypracování konkrétního projektu obnovy PZU, ke kterému stavebník žádá příslušná závazná stanoviska dotčených orgánů (viz kap. 3.3.).

Pro tuto fázi je zejména důležitá komunikace s dotčenými orgány, a to proto, že právě v jeho zájmu je, aby byl projekt schválen. I jen jedno negativní závazné stanovisko totiž může jeho záměr zkomplikovat. Proto je třeba zjišťovat požadavky dotčených orgánů již v průběhu vymýšlení projektu, aby nedocházelo k jeho nekonečnému předělávání. Projektant proto navštíví příslušné oddělení úřadů, dále může přizvat k diskuzi odborníky z místních občanských sdružení (v modelovém příkladu obnovy Rudolfovy aleje jím bylo Hnutí DUHA). Diskuzi může směřovat také na místní obyvatele a uspořádat veřejné ohledání místa spojené s diskuzí o daném problému.

Je zřejmé, že po zjištění všech požadavků dotčených orgánů (památkové péče, ochrany přírody a krajiny), nebude mít projektant lehkou úlohu, neboť se záměr obnovy PZU může potýkat s několika stanovisky, které mohou být vzájemně protichůdná anebo se nemusí shodovat s jeho návrhem a tím pádem budou protichůdné k zamýšlené kompozici.

Výsledkem tvůrčí činnosti projektanta, která současně dbá na požadavky stavebníka a

⁵⁷ GIRSA, Václav, HOLEČEK, Josef, JERIE, Pavel, MICHONOVÁ, Dagmar. *Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky*, Praha: Národní památkový ústav

⁵⁸ OTRUBA, Ivar. *Zahradně architektonická tvorba část význačné zahradní a parkové celky*, Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2002. s 41.

jednotlivých dotčených orgánů, je projektová dokumentace. Podrobnosti týkající se výsledné podoby projektu stanoví stavební zákon⁵⁹ a prováděcí předpisy (vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využití území).

Projektová fáze sestává z několika stupňů: PD ve stupni studie, PD k územnímu řízení, PD ke stavebnímu povolení.

Projektová dokumentace na úrovni studie slouží pro přípravu komplexnějších fází obnovy. Musí přehledně dokumentovat plánované záměry, musí být dostatečně propracovaná a vyjádřena jak textovými, tak grafickými prostředky. Měla by upřesňovat rovněž ekonomické řešení, postupy prací, zajištění ochrany autentických prvků a specifických podmínek pro realizaci.⁶⁰

V další fázi dochází k sestavování vlastní **PD k návrhu na vydání územního rozhodnutí**, která je nezbytnou součástí návrhu na vydání územního rozhodnutí. Její náležitosti jsou stanoveny vyhláškou.⁶¹ V zásadě by měla poskytnout komplexní, dostatečně podrobné a vzájemně zkoordinované materiály o veškeré problematice připravované činnosti. Měla by obsahovat situaci (půdorys), základní pohledy, řezpohledy, perspektivy, graficky odlišit části měněné a části zachované. Obecně platí, že by měla věrohodně zachytit co nejvíce uvažovaných změn stavů, aby k nim bylo možné získat vyjádření a závazná stanoviska.

PD pro stavební povolení důkladně rozčleňuje prvky zachovávané, odstraňované a přidávané. Pro připravovanou činnost jej z hlediska péče o PZU nelze považovat za dostatečný, a proto dochází ke zpracování PD pro provedení stavby.

3.3 Fáze získávání příslušných oprávnění

Aby byl stavebník oprávněn realizovat záměr obnovy PZU, musí získat před zahájením některých činností (kácení dřevin rostoucích mimo les, stavební záměry, zásah do biotopu živočicha/ rostliny, ničení rostlin atd.) dle požadavků zákona potřebná povolení, souhlas, závazné stanovisko nebo udělení výjimky ze zákazu. V některých případech pro realizaci těchto záměrů postačí ohlášení, v jiných situacích není potřeba ani povolení nebo ohlášení. Většinou dochází k souběhu více správních řízení, například udělování povolení k

⁵⁹ Zákon č. 350/2012 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

⁶⁰ GIRSA, Václav, HOLEČEK, Josef, JERIE, Pavel, MICHONOVÁ, Dagmar. *Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky*, Praha: Národní památkový ústav, s.48

⁶¹ Viz §8, vyhlášky č.503/2006.

různým činnostem. Všechny uvedené instituty však nejsou výsledkem správního řízení, tedy nejsou správním rozhodnutím. To je důležité z hlediska účasti veřejnosti a její možnosti se proti některým záměrům stavitele bránit (viz kap. 4).

Povolení orgánu ochrany přírody je potřeba pro kácení dřevin rostoucích mimo les, čímž jsou chráněny před poškozováním, ničením či nezákonným kácením.⁶² Orgány vydávající povolení jsou obecní úřady⁶³ a jsou oprávněny k pozastavení, omezení, nebo zákazu kácení dřevin.⁶⁴ Dále mohou v rozhodnutí o kácení dřevin uložit žadateli přiměřenou výsadbu ke kompenzaci ekologické újmy.⁶⁵ Povolení v případě kácení dřevin rostoucích mimo les není potřeba, je-li bezprostředně ohrožen život a zdraví, nebo hrozí-li škoda značného rozsahu. V těchto případech bude kácení oznámeno do 15 dnů od provedení kácení.⁶⁶ Povolení k nakládání s povrchovými vodami je potřeba, pokud se nejedná o obecné nakládání, a to v případech, kdy budeme chtít užívat tyto vody k chovu ryb nebo vodní drůbeže, k jejich odběru, akumulaci. Dále se vydává povolení k některým činnostem, které je třeba například k zasypání odstavených ramen vodních toků, k vrácení toku do původního koryta, k vysazování stromů a keřů v záplavových územích.⁶⁷ Tato povolení vydává vodoprávní úřad.

Ohlášení postačí k provedení jednoduchých terénních úprav a umístění zařízení, u kterých to uvádí stavební zákon podle § 79 odst.2⁶⁸. Ohlášený zásah může stavebník provést na základě písemného souhlasu stavebního úřadu⁶⁹. Pokud lze obnovu provést na základě ohlášení, může dát stavební úřad souhlas pouze v souladu se závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, nebo jde-li o nemovitou národní kulturní památku, krajského úřadu.

Oznámení ke kácení dřevin rostoucích mimo les postačí z důvodů pěstebních, zdravotních, nebo při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů. Takové kácení musí být oznámeno nejméně 15 dnů předem orgánu ochrany přírody.

Výjimky ze zákazu se udělují v případě zásahu do zvláště chráněných živočichů, rostlin a památných stromů, jejich biotopů a sídel⁷⁰. Dalším případem je udělení výjimky zásahu do evropsky významných lokalit.

⁶² Viz zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vzpp.

⁶³ Tamtéž § 76

⁶⁴ Tamtéž § 8

⁶⁵ Tamtéž § 9

⁶⁶ Tamtéž § 8 odst.(4)

⁶⁷ Viz §8 zákona č.254/2001 Sb., o vodách , vzpp.

⁶⁸ Viz § 104 zákona č. 350/2012 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, vzpp.

⁶⁹ Tamtéž § 14 odst. 5.

⁷⁰ Viz § 56 zákon č. 114/1992, o ochraně přírody a krajiny.

Souhlas orgánů ochrany přírody je potřeba při zamýšleném zásahu do krajinného rázu⁷¹ či památného stromu⁷².

Rozhodnutím orgánu ochrany přírody lze vyhlásit mimořádně významné stromy za památné a stanovit jejich ochranné pásmo, potřebují-li je zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí.⁷³ Památné stromy a jejich ochranná pásma vyhlášují pověřené obecní úřady.⁷⁴

Územní rozhodnutí bude potřeba získat k taxativně vymezeným činnostem. Jedná se o umístění stavby nebo zařízení, kterými jsou zařízení taxativně vyjmenovaná v zákoně.⁷⁵ Ta toto oprávnění vyžadují, jsou-li umístěna na území památek.⁷⁶ Dále je třeba územní rozhodnutí o **změně využití území**. Jedná se například o terénní úpravy nebo zamýšlené změny území, které by měly vliv na jeho využití. Například udělat z části pozemku v parku tržiště, nebo tuto plochu využít jiným způsobem.

Dále je třeba získat územní rozhodnutí k **rozhodnutí o ochranném pásmu**. Rozhodnutí o ochranném pásmu vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče, vyžaduje-li to ochrana NKP nebo jejího prostředí. Tímto lze omezit, zakázat nebo učinit jiná vhodná opatření na základě závazného stanoviska dotčeného orgánu.⁷⁷

Stavebním povolením stavební úřad stanoví podmínky pro provedení stavby.⁷⁸ Náležitosti žádosti o stavební povolení jsou uvedeny v zákoně⁷⁹. Musí k ní být připojeny závazná stanoviska dotčených orgánů, projektová dokumentace a další podklady. Velký rozdíl oproti územnímu řízení nastává v případě účastníků. V této fázi se již nemohou účastnit osoby dle zvláštních právních předpisů (občanská sdružení).

3.3.1 Závazná stanoviska

Závazným stanoviskem se rozumí „úkon učiněný správním orgánem na základě zákona, který není samostatným rozhodnutím ve správním řízení a jehož obsah je závazný pro výrokovou část rozhodnutí správního orgánu.“⁸⁰ Tato závazná stanoviska vydávají orgány, o kterých to stanoví zvláštní zákon a nebo správní a jiné orgány, příslušné k vyjádření

⁷¹ Tamtéž § 12 odst.(2).

⁷² Tamtéž §56.

⁷³ Tamtéž §46 odst.(1),(3).

⁷⁴ Tamtéž §76.

⁷⁵ Viz §79 odst. 2, zákona č. 350/2012, o územním plánování a stavebním řádu, vzpp.

⁷⁶ Tamtéž §77 písm.a)-e)

⁷⁷ Viz § 17 zákona č. 20/1987, o státní památkové péči

⁷⁸ Viz zákon č. 350/2012 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), § 2 odst. 3

⁷⁹ Tamtéž §110.

⁸⁰ Viz § 149, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

závazného stanoviska.⁸¹

Dle zákona o státní památkové péči si vlastník KP, který zamýšlí provést její obnovu, nejprve musí vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o NKP, závazné stanovisko krajského úřadu.⁸² Závazné stanovisko vydává příslušný orgán státní památkové péče po předchozím písemném vyjádření odborné organizace státní památkové péče⁸³. Vyjádří se v něm, zda jsou práce v něm uvedené z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné realizovat a stanoví základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést. Základní podmínky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně-historických hodnot, které je nezbytné zachovat při umožnění realizace zamýšleného záměru.⁸⁴

Mezi další závazná stanoviska patří stanoviska orgánů ochrany přírody a dalších dotčených orgánů. To je dle § 4 zákona č.114/1992, o ochraně přírody a krajiny potřeba, jedná-li se o zásah do významného krajinného prvku.

⁸¹ SKULOVÁ, Soňa a kol. Správní právo procesní, Plzeň, Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s.85.

⁸² Viz §14 odst. (1) Zákon č. 20/1987 Sb. „o státní památkové péči.

⁸³ Tamtéž §14 odst. (6).

⁸⁴ Tamtéž §14 odst. (3).

4 Ochrana veřejných zájmů formou účasti veřejnosti

V první řadě bude důležité vymezit, co se pojmem „veřejnost“ rozumí, neboť tento pojem není v žádném právním předpise uceleně definován. Dle Milana Damohorského veřejnost „*může nabývat nejrůznějších podob a forem a hájit jak zájmy veřejné, tak i skupinové či vlastní (individuální).*“ Za hlavní podoby veřejnosti považuje osoby fyzické, právnické, neformální skupiny, neformální skupiny fyzických osob bez právní subjektivity, formální skupiny osob podle zvláštních právních předpisů, ale bez právní subjektivity (petiční výbor, občanská iniciativa atd.) a formalizované skupiny osob s právní subjektivitou (občanská sdružení, politické strany, obce, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy atd.).⁸⁵ Podobou veřejnosti tedy rozumím subjekt práva nebo uskupení bez právní subjektivity, zatímco formou účasti veřejnosti způsoby, kterými veřejnost svoji účast uskutečňuje (např. účastí na správním řízení, výkonem práva shromažďovacího, práva sdružovacího, petičního, podávání podnětů a stížností atd.).⁸⁶

Je logické, že k tomu, aby se veřejnost mohla vůbec účastnit řízení v souvislosti se zásahy do životního prostředí a projevoval své názory, ať slovem, písmem, či činem (např. účast v blokádách), potřebuje znát informace, které se týkají zamýšlených zásahů do životního prostředí (nejenom) v jejich okolí. K tomu slouží právo na informace, které je zakotveno v Listině základních práv a svobod (čl. 17 odst. 1, čl. 35 odst. 2). Důležitým předpisem, který toto právo konkretizuje, je zákon č. 123/1998, o právu na informace o životním prostředí.

Informacemi o životním prostředí se podle tohoto zákona rozumí jakékoliv informace v technicky proveditelné podobě, jež vypovídají zejména o „*činnosti a opatření, které mají nebo mohou mít vliv na stav životního prostředí a jeho složek,*“⁸⁷ a dále o „*správních řízeních ve věcech životního prostředí, posuzování vlivu na životní prostředí, petičích a stížnostech v těchto věcech*“⁸⁸.

Zájmy, které jsou předmětem ochrany při obnově PZU mají být v první řadě reprezentovány orgány ochrany přírody, vodoprávními úřady i památkové péče. Může však dojít k situaci, kdy s rozhodnutími těchto institucí, s jejich postupy nebo naopak s jejich nečinností nebude veřejnost souhlasit. Například orgány ochrany přírody stanoví ochranné pásmo pro skupinu památných stromů, které jsou z historického a přírodního hlediska cenné a nechtějí do nich více zasahovat, a už vůbec ne je skácet, proto část prostoru v parku z důvodu

⁸⁵ DAMOHORSKÝ, Milan. Právo životního prostředí, 2003, C. H. BECK, s. 210.

⁸⁷ Tamtéž, str. 210 - 211

⁸⁷ Viz zákon č. 123/1993 Sb., o právu na informace o životním prostředí, vzpp, § 2 odst. 1 písm. a).

⁸⁸ Tamtéž § 2 písm. a) 6).

provozní bezpečnosti uzavřou. Avšak právě tento zásah bude bránit v původním využití parku a dojde k ochraně těchto stromů na úkor rekreace. Dalším příkladem může být rozhodnutí orgánů státní správy o tom, že by se část parku měla zastavět. S tím lidé nemusí souhlasit, protože by došlo k zásahu do jeho krajinného rázu a dalšímu úbytku zeleně.

Co může v těchto a dalších případech veřejnost dělat, resp. v jaké podobě a formě může vést s orgány veřejné správy dialog? Jedná se vůbec o dialog, nebo tato účast zůstane bez povšimnutí?

Veřejnost se proti těmto rozhodnutím může bránit různými formami a v různých podobách. Ne však všechny formy účasti veřejnosti jsou stejně účinné (např. účast na správním řízení je daleko účinnější formou účasti než výkon petičního práva) a zároveň ne všechny podoby veřejnosti poskytují stejné možnosti účasti (např. občanské sdružení, které hájí specifický zájem životního prostředí, má za určitých podmínek právo stát se účastníkem správního řízení, zatímco fyzické osoby, které nejsou dle správního uvážení příslušného správního orgánu přímo dotčeni na svých právech, se stát účastníky tohoto řízení sami o sobě nemohou, mohou však využít jiných forem účasti).

Pro účely této práce, která má omezený rozsah a není zaměřena na komplexní problematiku účasti veřejnosti při zásazích do životního prostředí, se zabývám pouze vybranými podobami veřejnosti, a to občanskými sdruženími a jednotlivci, kteří nejsou přímo dotčeni na svých právech a tudíž nemají možnost se účastnit případného správního řízení. Vymezuji vybrané formy účasti veřejnosti, které u nich připadají v úvahu.

4.1 Podoby účasti veřejnosti

4.1.1 Formalizované skupiny osob

Jednou z podob účasti veřejnosti jsou **občanská sdružení**,⁸⁹ která se mohou stát za podmínek stanovených zvláštními zákony účastníky správního řízení. Jako účastníkům správního řízení jsou jim přiznána stejná práva a povinnosti jako ostatním účastníkům řízení – jsou oprávněni navrhnout důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení, až do vydání rozhodnutí, vyjádřit v řízení své stanovisko, mohou žádat správní orgán o informace o řízení, vyjadřovat se k podkladům rozhodnutí.⁹⁰ Rovněž mohou nahlížet do spisu a pořizovat si jeho kopie či výpisy⁹¹, účastnit se ústního jednání.⁹² Důležitým právem účastníka řízení je podat

⁸⁹ Viz zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, vzpp, § 2.

⁹⁰ Viz zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, vzpp, § 36.

⁹¹ Tamtéž §38

⁹² Tamtéž §49

řádný opravný prostředek proti rozhodnutí, kterým je odvolání.⁹³ Tím iniciuje odvolací řízení, v rámci kterého dojde k přezkumu daného rozhodnutí, se kterým nesouhlasí. Poté, co vyčerpá všechny řádné prostředky, které má k dispozici, může podat příp. žalobu proti rozhodnutí správního orgánu k soudu rozhodujícím ve správním soudnictví. Tzn. že účastník správního řízení se může domáhat ochrany svého práva u nezávislého a nestranného soudu.⁹⁴ Mimo právo odvolací je rovněž důležitým právem účastníka řízení již zmíněné právo navrhnout důkazy. Například občanské sdružení navrhne důkaz, který prokazuje výskyt určitého zvláště chráněného živočicha na území, kde má k zásahu dojít.

Dle zákona o ochraně přírody a krajiny se mohou stát účastníky správního řízení občanská sdružení, jejichž hlavním posláním podle stanov je ochrana přírody a krajiny.⁹⁵ Pokud mají tato sdružení právní subjektivitu, mohou požadovat příslušné orgány státní správy, aby byla předem informována o zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny.⁹⁶ V takovém případě se mohou účastnit správních řízení, pokud oznámí svou účast písemně do osmi dnů.⁹⁷

Podle stavebního zákona jsou účastníky osoby, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis.⁹⁸ V územním řízení, ve kterém jsou posuzovány vlivy záměru na životní prostředí, jsou jimi občanská sdružení nebo obecně prospěšné společnosti, jejichž předmětem je ochrana životního prostředí, veřejného zdraví nebo kulturních památek.⁹⁹

4.1.2 Neformální skupiny osob - jednotlivci

Jednotlivci jsou další podobou účasti veřejnosti při zásazích do životního prostředí. Zaměřím se dále na ty formy účasti, které mohou uskutečňovat ty fyzické osoby, které nejsou ze zákona účastníkem správního řízení a tedy nemohou účinně využívat práva účastníka řízení. Jednou z forem účasti jsou petice, které patří mezi prostředky neformální kontroly veřejné správy.¹⁰⁰ *Petiční právo obsahuje subjektivní právo (každého) podat petici a tomu odpovídající subjektivní povinnost orgánu petici přijmout, zabývat se jí a písemně ji vyřídit. Existuje sice právní nárok na „vyřízení“, logicky však nikoli na vyhovění obsahu petice.*¹⁰¹

⁹³ Tamtéž §81

⁹⁵ Viz zákon č. 2/1992. Sb. Listina základních práv a svobod, kter

⁹⁵ Viz zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vzpp, § 70 odst. (2).

⁹⁶ Tamtéž §70 odst. (2)

⁹⁷ Tamtéž §70 odst. (3)

⁹⁸ Viz zákon č. 350/2012 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, vzpp, §85, odst. 2.

⁹⁹ Tamtéž § 91 odst. (7)

¹⁰⁰ SLÁDEČEK VLADIMÍR, Obecné správní právo, ASPI, 2005, Praha 3 , s. 302.

¹⁰¹ Tamtéž, 303 s.

Zákon o právu petičním přiznává občanům právo vytvořit petiční výbor¹⁰² a podávat orgánům státní správy petice ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu.¹⁰³ Tento zákon rovněž stanovuje náležitosti podané petice.¹⁰⁴ Podle ustanovení § 5 odst. 3 státní orgán, který petici přijal, je povinen její obsah posoudit a do třiceti dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal anebo tomu, kdo zastupuje členy petičního výboru. V odpovědi uvede stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení."

Co se týká postupu vyřizování peticí, zákon o právu petičním výslovně stanoví, že „*ustanovení jiných právních předpisů upravující řízení před státními orgány a přijímání a vyřizování stížností, oznámení a podnětů, neplatí pro přijímání a vyřizování peticí podle tohoto zákona.*¹⁰⁵“ To znamená, že se na postup vyřízení petice nevztahuje správní řád. Důsledkem toho je, že výsledek vyřízení petice není správním rozhodnutím, proti kterému by bylo možné se jakkoli bránit. V případě, že se správní orgán peticí vůbec nezabývá, neexistuje žádný právní prostředek, jak se proti nečinnosti bránit. Možné je pouze opětovné podání petice, medializace, kontaktování veřejného ochránce práv (ombudsmana). Uvedu příklad, který se týkal podání petice proti Galerii stromovka v Praze. Tuto petici podepsalo 7000 lidí a zastupitelstvo ji vůbec nezmínilo na jednání. Historik architektury Richard Biegel jejich nezájem označil s nadsázkou přímo za „fascinující,“ čímž potvrzuje neúčinnost tohoto prostředku. Na základě toho došel k závěru, že „*jedinou cestou bude referendum.*“¹⁰⁶

Místní referendum je formou účasti občanů na rozhodování o veřejných záležitostech, které spadají do samostatné působnosti obce, ve které mají trvalý pobyt. Cestou k jeho uskutečnění je návrh podaný přípravným výborem, který podpořilo svým podpisem potřebný počet obyvatel.¹⁰⁷ O jeho vyhlášení potom rozhodne zastupitelstvo obce, nebo zastupitelstvo statutárního města.¹⁰⁸ Otázka, která se týká záležitosti, o které občané v místním referendu rozhodují, musí být položena jasně a tak, aby na ni bylo možné odpovědět slovem ano nebo ne.¹⁰⁹ K platnosti rozhodnutí v místním referendu je potřeba účasti alespoň

¹⁰² Viz zákon č. 85/1990 Sb., petiční zákon, vzpp, § 3.

¹⁰³ Tamtéž § 1.

¹⁰⁴ Tamtéž § 5.

¹⁰⁵ Tamtéž, § 9.

¹⁰⁶ Richard Biegel, historik architektury a jednatel klubu Za starou Prahu, 128. díl pořadu Bourání na radiu wave, plné znění rozhovoru dostupné na internetových stránkách : Radio wave: Bourání s historikem architektury Richardem Biegelem. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/bourani/_zprava/bourani-s-historikem-architektury-richardem-biegelem--1162473

¹⁰⁷ § 8 Viz zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, vzpp, § 8 odst. 2.

¹⁰⁸ Tamtéž § 8 odst. (1) písm. b).

¹⁰⁹ Tamtéž § 8 odst. (3).

poloviny oprávněných osob.¹¹⁰ Rozhodnutí je závazné, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina zúčastněných oprávněných osob¹¹¹ Důležité je, že „*rozhodnutí v místním referendu je pro zastupitelstvo obce, zastupitelstvo statutárního města a orgány obce a statutárního města závazné.*“¹¹²

Navážu na již zmíněný příklad ohledně Galerie Stromovka v Praze. Ačkoli se Magistrát hl. města Prahy pokoušel různými způsoby tento záměr zmařit, místní referendum se nakonec uskutečnilo. V této souvislosti již zmíněný historik architektury Richard Biegel řekl: „... *Druhým krokem po tomto společném ne/ano by jsme se měli naučit mechanismu, který nám umožní diskutovat a naučí nás dojít k nějakému výsledku, i když spolu nebudeme souhlasit. Dále pak nasimulovat dialog, který by měla zajišťovat radnice a nedělá to, protože se to nakonec zvrhává v souboj občané vs. radnice, což je absurdní, protože radnice by neměla být jen vykonavatelem, ale i tím, kdo ty témata (architektonický vývoj města) drží.*“ Toto je hezký příklad toho, že by se lidé neměli vzdávat a využít všech prostředků, které jim zákon přiznává k prosazování jejich zájmů. Referendum se tedy jeví jako účinnější prostředek oproti výše zmíněné petici. Z toho vyplývá, že místní referendum je nástrojem, jak se účastnit rozhodování o veřejných záležitostech, ať se týkají obnovy památek zahradního umění nebo uskutečňování jakýchkoli jiných záměrů.

Další formou účasti veřejnosti je **právo shromážděvací**. Je zakotveno již v Listině základních práv a svobod,¹¹³ patří tedy mezi základní lidská práva. V praxi obyvatelé využívají tuto formu účasti v případě, že jim výkon výše zmíněných práv nepřipadá neúčinný, nebo pokud se zásah odehrává příliš rychle a není možné vyčkávat na vyřízení petice nebo není čas uspořádat místní referendum, resp. shánět příslušný počet podpisů. Listina základních práv a svobod přiznává pouze právo konat shromáždění pokojná. Slouží tedy k vyjádření postojů a stanovisek,¹¹⁴ k poukázání na daný problém. Tímto způsobem může dojít k jeho medializaci, přiměje větší okruh lidí nad ním přemýšlet, mluvit o něm.

¹¹⁰ Tamtéž §48 odst.(1).

¹¹¹ Tamtéž §48 odst.(2).

¹¹² Zákon č. 22/2004, o místním referendu

¹¹³ Čl.19, Ústavního zákona č. 2/1993, Listina základních práv a svobod

¹¹⁴ Viz zákon č.84/1990 Sb., o právu shromážděvacím, vzpp, § 1.

5 Modelový příklad – obnova Rudolfovy aleje v Olomouci

5.1 Historie

Historickou alej, která je jednou z dominant města, nechal vysázet za tehdejšími hradbami olomoucký arcibiskup Rudolf Jan Habsburský v roce 1820. Je nejstarší částí dnešních Smetanových sadů.¹¹⁵ *Alej byla původně jírovcovo-lipová, v jejím středu byla vytvořena 3.řada z platanů, na které se umísťovaly terče, takže plnila úkol střelecké aleje.*¹¹⁶ Po roce 1918 měla hlavní, 710 metrů dlouhá alej tvořena z lip na jedné a jírovců na druhé straně, koruny tak rozrostlé, že zastíňovaly chodníky. Proto dal nový ředitel sadů, Emanuel Černý, větve přřízkat do vysokých, rovných stěn do špalíru, čímž se vytvořil uzavřený prostor s jedinečným vzhledem.¹¹⁷ Jak uvedla Ing. Štěpánková: *Problémem bylo jednostranné tvarování stromů, ke kterému došlo až, když na tento zásah byly stromy staré, a jejichž větve měly v průměru více než 30cm. Kdyby se započalo v mládí, jedinci by se takovýmto zásahům a tvaru přizpůsobili.*¹¹⁸ Důsledkem těchto řezů došlo ke zhoršení jejich zdravotního stavu (lámavosti větví doprovázené velkým výskytem infekcí a dřevokazných hub). Jak uvedl Loyka: *"O potřebě obnovy Rudolfovy aleje se v odborných kruzích diskutuje už od 70. let minulého století, již tehdy se u ní objevily první zdravotní problémy."*¹¹⁹ V 90. letech došlo z důvodu provozní bezpečnosti k vykácení několika stromů, avšak obnova jako taková se začala řešit až po roce 2000, kdy byla vypacována řada posudků, jejichž výsledky shrnuji níže.

5.2 Zájmy zjištěné průzkumy

5.2.1. Historické hledisko

Park Smetanovy sady je zapsán na seznam nemovitých kulturních památek, je tedy chráněn památkovým zákonem. Jedná se rovněž o nejstarší alej v Olomouci. Z toho vyplývá potřeba respektování historické hodnoty z hlediska použití původních dřevin (jírovice, lip), zachování původní kompozice (zachovat osu, délku aleje, vyhnout se posunům při nové výsadbě). Průzkumy se v souvislosti s volbou dřevin stavily pro obnovu jednodruhovou tj.jírovcovou. V aleji se sice vyskytovalo několik lip, ale byla v minulosti vnímána jako

¹¹⁵ KŠÍR, Josef. *Olomoucké sady a parky*. Olomouc: Vlastivědná společnost muzejní, 1973. 4 s.

¹¹⁶ ŠTĚPÁNKOVÁ, Jitka. Vedoucí oddělení péče o zeleň Magistrátu města Olomouce, osobní sdělení.

¹¹⁷ KŠÍR, Josef. *Olomoucké sady a parky*. Olomouc: Vlastivědná společnost muzejní, 1973. 12s.

¹¹⁸ ŠTĚPÁNKOVÁ, Jitka. Vedoucí oddělení péče o zeleň Magistrátu města Olomouce, osobní sdělení.

¹¹⁹ LOYKA, Petr. Vedoucí odboru životního prostředí Magistrátu města Olomouce, osobní sdělení.

jírovcová. Jednoduchost zajišťuje rovněž stejnou péči pro jeden druh stromu, rovněž nevznikají mezery a celkový dojem jednoho druhu působí lépe jak po stránce vizuální, tak po stránce údržby. Alej by měla být obnovena v jednotném časovém úseku, aby v důsledku věkového rozdílu stromů nedocházelo k posunům a tím k neplnění znaků aleje.

5.2.2. Provozní bezpečnost spojená s rekreací

Dalším zájmem byla provozní bezpečnost spojená s možností rekreace veřejnosti. *Provozní bezpečnost je míra stability stromu (výše rizika jeho selhání), aplikovaná na konkrétní stanovištní podmínky.*¹²⁰ Vlivem stárí stromů a řezů na nich provedených v jejich době, kdy už na to nebyly z hlediska adaptace způsobeny, došlo k postupnému příbytku nemocí (hniloby, dřevokazné houby) a tím došlo k velké lámavosti větví. Možnost rekreace v okolí aleje nebyla bezpečná z důvodu hrozby zranění.

Z toho plyne nutnost co nejrychlejšího zásahu. Zároveň mělo dojít k informovanosti veřejnosti, což se pracovníkům odboru ŽP podařilo a veřejnost zamýšlenou obnovu vnímala kladně.

5.2.3 Ochrana přírody a krajiny

Orgány ochrany přírody a krajiny budou v tomto případě chránit ŽP obecně, dalšími zájmy ochrany je obecná ochrana rostlin a živočichů, ochrana zvláště chráněných živočichů, ochrana dřevin rostoucích mimo les.

Staré stromy slouží jako cenný biotop živočichů. V příradě Rudolfovy aleje došlo ke zjištění výskytu těchto živočichů:

Volně žijících ptáků, kteří jsou chráněni dle ustanovení § 5 písm. a) zákona o ochraně přírody krajiny.

Zvláště chráněných živočichů, kteří jsou chráněni dle ustanovení § 50, zákona o ochraně přírody a krajiny. Zvláště chráněnými živočichy, kteří byli na území Rudolfovy aleje nalezeni, byli také netopýři. *„Byl zde nalezen jediný úkryt (strom č. 447), a v něm dutina přechodně obsazena pouze šesti jedinci rodu Plecotus. Dalším faktorem je bohatá potravní nabídka hmyzu, ta je podmíněna stářím těchto stromů (dutiny, mrtvé dřevo).*¹²¹ "

Zároveň byl potvrzen výskyt zvláště chráněného živočicha lejska a zjištěn

¹²⁰ MRAČANSKÁ, Eva. *Posuzování žádosti o pokácení stromu*, odborný seminář Provozní bezpečnost stromů, 24.-25.3., 2011, Brno, s.14

¹²¹ BARTONIČKA, KUTAL, *Úkryty a lovecká aktivita netopýřů v parcích města Olomouce*, Vespertilio, Praha, Revúca: ČESON Praha, SON Revúca, 2011, roč.15, č.1, s. 47

*předpokládáný výskyt dalšího zvláště chráněného druhu tesaříka drsnorohého.*¹²²

Obecně jsou staré aleje a parky jedinečné výskytem "mrtvého dřeva", které je biotopem těchto druhů hmyzu a které je s výjimkou pralesních oblastí poměrně vzácné.¹²³ „*Pro dendrologa je takový strom třeba nemocný a vhodný k ořezu nebo kácení, pro biologa je však rájem ohroženého hmyzu. Zjednodušeně řečeno platí, čím starší, tím lepší, a podobně i více různých poškození je z pohledu saproxylofágního hmyzu pozitivem.*”¹²⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že ne všechny strany se budou ke kácení přiklánět. Kácení bude nasnadě z hlediska veřejného zájmu (a s ním spojené rekreace), dále se pro něj budou přiklánět pracovníci odboru zeleně (v jejich kompetenci je péče o městskou zeleň, odpovědnost za provozní bezpečnost) a v neposlední řadě se k ní budou přiklánět subjekty hájící historický aspekt (ti budou chtít zachovat původní tvář aleje dalším generacím). Proti budou v tomto případě orgány ochrany přírody a krajiny (z hlediska výskytu zvláště chráněných živočichů, a cenného biotopu pro ně).

5.3. Řešení

Z výše uvedeného vyplývá, že je kácení stromů nutné. Je to dáno již historií přiznanou funkcí parku jako takového, který by měl sloužit jako místo rekreace veřejnosti, čemuž tak po celou dobu jeho existence bylo. Zanecháním stromů jejich postupnému zchátrání by ohrozilo provozní bezpečnost, muselo by dojít k ohrazení aleje a funkce parku a této hlavní osy, kterou denně prochází mnoho obyvatel města by byla omezena.

V návaznosti na historii jevílo jako nepřijatelné, protože parky byly založeny jako součást městské zeleně, která má být z povahy věci přístupná a plně užitelná obyvatelům daného města. Historická ochrana této aleje spočívá rovněž v udržení její historické podoby, z čehož plyne snaha o její zachování pro budoucí generace prostřednictvím obnovy.

Obnova aleje tedy z historického a rekreačního hlediska nutná je a je potom na orgánech ochrany přírody, aby stanovili podmínky, za kterých ji lze provést. Jelikož je alej zároveň biotopem zvláště chráněných živočichů a ptáků je nutné brát na tyto okolnosti zřetel. V tomto případě jde o udělení výjimky ze zákazu, „*jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody*”¹²⁵, kterou uděluje orgán ochrany přírody. Zásah do zvláště chráněného živočicha, dřevin rostoucí mimo les je přípustná pouze za určitých podmínek, které plynou z konkrétních potřeb živočichů, kteří se na tomto území

¹²² ŠTĚPÁNKOVÁ, Jitka. Vedoucí oddělení péče o zeleň Magistrátu města Olomouc, ústní sdělení.

¹²³ KRÁSA, Antonín. *Proč potřebujeme staré a poškozené stromy a jak o ně pečovat.*, s.34

¹²⁴ KRÁSA, Antonín. *Proč potřebujeme staré a poškozené stromy a jak o ně pečovat.*, s.34

¹²⁵ Viz § 56, 114/1992, zákona o ochraně přírody a krajiny

vyskytují.

S ochranou volně žijících ptáků souvisí časový sled zásahů do PZU. V tomto případě nemohou být prováděny práce během rozmnožování a odchovu mláďat.¹²⁶ Je tedy důležité jednotlivé druhy v průběhu roku mapovat a přizpůsobit jim časový plán prací, zároveň dbát na to, aby nebyli při obnově usmrcováni, poškozováni jejich hnízda. Při samotné obnově by měla na tyto okolnosti dohlížet kompetentní osoba. *Tento postup se bude vztahovat samozřejmě i na zvláště chráněného lejska, tzn. že práce v parku prováděné musí být provedeny až po jeho odletu.*¹²⁷

V případě netopýrů je využívání stromových úkrytů sezónního charakteru a souvisí to s jejich životním cyklem. „*Samotný zánik jediného úkrytu proto pravděpodobně neohrozí lokální populaci druhu a dojde-li ke kácení na podzim (září–říjen) bude poškození konkrétních jedinců asi minimální. Zejména pokud ke kácení dojde za teplejších dnů a v průběhu kácení bude zajištěna přítomnost osoby kompetentní eventuálně se postarat o netopýry nalezené ve stromech. Této osobě je též nutno umožnit kontrolu poražených kmenů.*¹²⁸“ Z toho vyplývá, že bude jako v případě ptactva kladen důraz na časové rozvržení prací a to v době, kdy se v dutinách stromů nebudou netopýři vyskytovat. Většina netopýrů je schopna využívat rovněž zástavbu jako úkryt. Další alternativou jsou netopýří budky, které by mohly být po skončení realizace instalovány v místech vykácených stromů.

Výskyt tesaříka drsnorohého bude upřednostňovat kromě časového zohlednění jednotlivých prací „*postupné či částečné zásahy, ořez před kácením a ponechávání torz kdekoliv a kdykoliv je to možné, protože v lesích není pro ohrožený hmyz v současné době mnoho prostoru, musíme chránit poslední místa jeho výskytu, kterými jsou parky a aleje. Z výše uvedených důvodů jsou pro nás důležité právě dřeviny, které část veřejnosti vnímá jako staré či nemocné. Projekty na regeneraci městské zeleně, parků a alejí pak biologové vnímají jako riziko.*“¹²⁹

Ochrana přírody prosazuje spíše ořez, před samotným kácením, protože je tento strom vhodným biotopem a pokud je skácen, přestává tuto funkci plnit. Jako příznivé zásahy jsou hodnoceny seřezávání stromů na hlavu a jiné, vedoucí ke vzniku dutin. Pokud je však kácení nutné, je třeba z hlediska výskytu zvláště chráněného hmyzu zachovat torzo nebo alespoň

¹²⁶ Tamtéž § 5a) odst.(1) písm.d)

¹²⁷ ŠTĚPÁNKOVÁ, Jitka. Vedoucí oddělení péče o zeleň Magistrátu města Olomouce.

¹²⁸ BARTONIČKA, KUTAL, *Úkryty a lovecká aktivita netopýrů v parcích města Olomouce*, Vespertilio, Praha, Revúca: ČESON Praha, SON Revúca, 2011, roč.15, č.1, s. 48

¹²⁹ KRÁSA, Antonín. *Proč potřebujeme staré a poškozené stromy a jak o ně pečovat.*, s.34.

vysoký pařez.¹³⁰ Jelikož byl předpokládán výskyt tesaříka zjištěn pouze u jednoho stromu, obnovu to výrazně nekompikuje, protože mohou být až na tento strom ostatní standartně vykáceny. Doporučuje se tedy osekání stromu na torzo a jeho případně převezení na jiné místo, aby nekazil kompozici.

V závazných stanoviscích orgánů ochrany přírody tedy budou stanoveny výše uvedené podmínky, za kterých lze obnovu vykonat. K takto velkým průzkumům nestačí pouze vydané povolení, ale průzkumy musí být aktuální, a proto k nim musí docházet průběžně.

5.4. Postup, který byl realizován

Na základě shrnutých informací dospěly všechny dotčené orgány k závěru, že zde nutnost kácení je. Zpracovaly několik posudků, zjistily výskyt výše jmenovaných živočichů a přizvaly si k dohledu nad průběhem obnovy hnutí DUHA.

„V případě obnovy Rudolfovy aleje se role odborného dozoru výskytu a pohybu živočichů zhostilo hnutí DUHA. Ta hlídala, aby nebyla obsazena hnízda ptáky a zároveň se tam ještě neusadili netopýři. Když bylo jasné, že není ohrožen žádný živočich, mohla obnova začít.“¹³¹

Kvůli tomu, že jednalo o zvláště chráněné živočichy, musela být výjimka schválena jak krajským úřadem, tak CHKO Litovelské Pomoraví. Výstaviště Flora olomouc, a.s., podalo jako správce parků žádost o povolení ke kácení dřevin. Na základě nich došlo v roce 2009 k první etapě kácení a následné výsadbě nových stromů.¹³² Ke druhé etapě, která se dotýká úseku mezi kavárnou Fontána a Polskou ulicí došlo na přelomu září a října roku 2011. V dalším roce došlo k výsadbě 76 vzrostlých stromů.¹³³

Vzhledem k tomu, že se o problémech zdravotního stavu aleje vědělo již od 70.let a nikomu se do takového zásahu do městské dominanty "nechtělo", hodnotím kladně postoj současných zaměstnanců z olomouckého magistrátu, kteří se tohoto nelehkého úkolu zhostili, i když se mohli stát předmětem veřejné kritiky. To se z důvodu důsledné informovanosti občanů nestalo. Hodnotím tedy kladně i neopomenutí poskytnutí veřejnosti práva na informace o životním prostředí, které rozhodně nezanedbali. Postupovali podle posudků stanovených odborníky na základě konzultací a intenzivní spolupráce s nimi (hnutí DUHA,

¹³⁰ KRÁSA, Antonín. *Proč potřebujeme staré a poškozené stromy a jak o ně pečovat.*, s.34.

¹³¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, Jitka. vedoucí Oddělení péče o zeleň Magistrátu města Olomouce.

¹³² KREJČÍ, Naděžda. *Obnova Rudolfovy aleje v Olomouci. Komponovaná kulturní krajina a možnosti její obnovy a zachování.* Olomouc, Národní památkový ústav, 2010, ISBN 978-80-86570-17-4, 60.s.

¹³³ FOLTA, Michal. *Rudolfova alej : kdo si chce vysadit vlastní strom? [online.cz].olomouc.eu, 19.října 2012 [cit.10.11.2012]. Dostupné na <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/13124>.*

keré vykonávalo dozor). Obnova tedy proběhla hladce, bez zbytečné újmy na životech živočichů a na základě stanovených postupů. V současné době je alej jednotná a společně s modernizací cest a mobiliáře apelují na znovuvytvoření dominanty, která bude znovu vytvářet charakter tohoto místa.

Při obnově je důležité nezapomínat na fakt, že všechny přírodní prvky jsou mezi sebou provázány. Příroda je provázaný systém, ve kterém jsou na sobě její jednotlivé prvky závislé. To lze demonstrovat na případě obnovy Rudolfovy aleje kdy pokácením stromu, který slouží jako domov hmyzu, zanikne potřeba netopýrů a ptáků toto místo dále navštěvovat. Je proto důležité brát na všechny okolnosti ohledy a snažit se je uchránit před negativními vlivy, ke kterým může v souvislosti s obnovou dojít a nabídnout vhodná řešení, která jim předchází. Konzultací s odborníky na jednotlivé prvky dojde k zachování hodnoty PZU jako celku.

Závěr

Cílem této práce bylo zejména pojednat o procesu obnovy PZU, ve kterém se dostávají do kolize různé veřejné zájmy, zejména zájem na zachování historické hodnoty PZU a ochraně jejích přírodních složek. Tento cíl považuji za splněný.

Jak jsem již mnohokrát uvedla, obnova PZU je komplexním procesem, při kterém se hájí nejen historická složka PZU, ale zároveň jednotlivé složky životního prostředí, kterých není málo. To je důležité zmínit, neboť téměř při každé realizaci obnovy PZU se na jejím území vyskytne nějaký zvláště chráněný živočich, čímž je proces obnovy značně zkomplikován a jsou zároveň omezeny možnosti stavitele co do zachování PZU jakožto historické kulturní památky. Rolí stavitele je snažit se tuto historickou hodnotu v nejvyšší míře zachovat a tímto ji odkázat budoucím generacím. Stavitel musí průběžně s jednotlivými dotčenými orgány svůj záměr konzultovat a zároveň se držet obecných požadavků na výstavbu. V důsledku toho často svůj koncept mění. Tato průběžná komunikace s dotčenými orgány již v průběhu předprojektové fáze, tj. před fází samotné realizace záměru, je nezbytná, neboť stavitel dopředu zjišťuje a dojednává, za jakých podmínek získá závazné stanovisko, bez kterého nelze požadovanou obnovu uskutečnit. I jedno závazné stanovisko by totiž mohlo plánovanou obnovu PZU zablokovat.

Zároveň je důležité poukázat na to, že přistoupením k požadavkům všech dotčených orgánů v konečném důsledku může znehodnotit PZU jako takovou. Role projektanta tedy je, aby přišel s řešením, na které budou ochotni přistoupit všichni zástupci veřejných zájmů. To znamená, že stavitel s dotčenými orgány musí najít společný konsensus, pokud chtějí dosáhnout úspěšné obnovy PZU. Je tedy zřejmé, že koncept obnovy, nebude projektem „jednoho týdne“.

Zmíněná komunikace projektanta s dotčenými orgány je v praxi uskutečňována předkládáním a vyjadřováním k projektu, jehož částí je jak složka textová, tak grafická. Tyto složky jsou podloženy důkladnými průzkumy objektu (rytiny, historické obrazy aj.). Tyto složky hodnotí faktický historický stav PZU, a vzhledem k účelu její obnovy, kterým je jej zachovat, je nutné do něj zasahovat co nejméně. Orgány ochrany přírody a krajiny předkládaný projekt hodnotí z hlediska zásahů do životního prostředí, tzn. že historická hodnota PZU není předním hlediskem jejich zájmů. Jedná se tedy o kolizi těchto rozdílných zájmů. Projektant se proto stává jakýmsi „mostem“ mezi historickou hodnotou PZU a aktuální potřebou zachování přírodních složek. Jinými slovy snaží se o to, aby všechny tyto zájmy byly naplněny v co největší možné míře, tedy aby žádný z nich nebyl upozaděn tak, že

by samotná hodnota, která je hájena, byla zcela potlačena.

Nejen dotčené orgány jsou jedinými, kteří mohou chránit zmíněné veřejné zájmy a tím ovlivňovat výslednou podobu díla. Do procesu totiž vstupuje i veřejnost, která svou účastí projevuje svoje nesouhlasné názory, kteří mohou také ovlivnit uskutečnění daného záměru. Ne však však vždy má k tomuto účinné právní prostředky, resp. někdy mohou být názory veřejnosti opomenuty, resp. není k nim přihlíženo. Typickým příkladem je petice. Zkušenosti obecně s vyřizováním peticí ukazují, že nezáleží vždy na právu, ale i na lidech, kterými je tvořen orgán, který se peticí má zabývat. Záleží, zda petici vyřídí, nebo ne. Dále záleží i na časovém úseku, ve kterém k realizaci záměru obnovy PZU dochází, neboť tyto kroky mohou proběhnout velmi rychle a případné projednání petice může být již bezpředmětné. To je dáno tím, že petice je neformálním prostředkem, který nemůže zablokovat samotný záměr obnovy PZU, byť se o to lidé pod peticí podepsaní mohou snažit.

Skutečnost, že lidé nemají někdy možnost využít žádný účinný nástroj, jak se proti uskutečnění záměru obnovy PZU bránit, vede lidi k tomu, že se uchylují k jednání na hraně s právem. Tím mám na mysli vyjádření názoru formou blokad, kdy jde v podstatě o to, že občané brání vzniku určitého záměru "vlastním tělem". Na tento okruh lidí se pohlíží jako na "ekoteroristy", kteří nejednají legální cestou. V některých případech však tyto lidé nelegálnímu jednání brání. V posledních letech se o ní hodně mluvilo v souvislosti s kauzou kůrovce v NP Šumava, kdy šlo o snahu co nejrychleji jednat a zpomalit kácení parku tohoto národního parku. Ke kácení docházelo v zónách, které by měly být bezzásahové, a kde mělo proběhnout posuzování vlivů kácení stromů na životní prostředí. Také k němu docházelo v průběhu rozmnožování tetřeva hlušce, k čemuž by podle zákona o ochraně přírody a krajiny docházet nemělo. Za kácení nakonec udělila inspekce ŽP správě NP Šumava pokutu. Na účastníky se i přes tento trest pohlíželo negativně. Nicméně se o tomto problému diskutovalo a budilo zájem už jen u správy NP Šumava.

V souvislosti s jednáním o kulturních památkách a životním prostředí obecně, které jsou součástí kulturního a přírodního dědictví, je tedy důležitá komunikace s veřejností ze strany jednotlivých orgánů. Zásahy by měly provádět jen osoby, kteří při výkonu svých kompetencí jednají profesionálně a neupřednostňují vlastní zájmy před zájmy, k jejichž ochraně jsou povoláni. Dále by měla být veřejnost s dostatečným předstihem a efektivním způsobem informována o zamýšlených zásazích do ŽP.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. Praha: C.H. Beck, 2003, 511 s.
2. HOLEČEK, Josef a kol. *Projektování obnovy stavebních památek*. Praha: Národní památkový ústav, 2008, 114 s.
3. OTRUBA, Ivar. *Zahradně architektonická tvorba část význačné zahradní a parkové celky*, Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2002, 87 s.
4. PAVLÍK, Milan. *Regenerace historických budov, sídel a krajiny, ochrana památek*, ČVUT, 1998, ISBN 80-01-01797-4, 261 s.
5. GIRSA, Václav, HOLEČEK, Josef, JERIE, Pavel, MICHONOVÁ, Dagmar. *Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky*, Praha: Národní památkový ústav, 108 s.
6. PEJCHAL, Miloš, ŠIMEK, Pavel. *Metodika hodnocení dřevin*, Lednice, 2012
7. SKULOVÁ, Soňa a kol. *Správní právo procesní*, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 428
8. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*, ASPI, 2005, Praha 3, 497 s.
9. KŠÍR, Josef. *Olomoucké sady a parky*. Olomouc: Vlastivědná společnost muzejní, 1973
10. KAŠIČKA, Bohumil. *Stavebně historický průzkum*. Praha : České vysoké učení technické, 2002, 121 s.

Sborníky

11. PEJCHAL, Miloš. *Kreativita v památkové péči-hrozba, či nutnost? Člověk jako tvůrce a uživatel prostoru: Dny zahradní a krajinářské tvorby*, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou architekturu, 2008, 103 s.
12. PEŠOUT, Pavel. „Znovuobjevená“ spolupráce při ochraně přírody a památek. *Ochrana přírody*, 2011, č. 4.

13. BARTONIČKA, Tomáš, KUTAL, Miroslav. *Úkryty a lovecká aktivita netopýrů v parcích města Olomouce*, Vespertilio, Praha, Revúca: ČESON Praha, SON Revúca, 2011, roč.15, č.1., 55 s.
14. MRAČANSKÁ, Eva. *Posuzování žádosti o pokácení stromu*, odborný seminář Provozní bezpečnost stromů, 24.-25.3., 2011, Brno, 56 s.
15. KRÁSA, Antonín. *Proč potřebujeme staré a poškozené stromy a jak o ně pečovat.*, odborný seminář, Provozní bezpečnost stromů, 24.-25.3., 2011, Brno, 56 s.

Internetové odkazy

16. *Národní památkový ústav: Nemovité památky*. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/nemovite-pamatky/>.
17. *Národní památkový ústav: Nemovité památky*. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php>.
18. *Národní památkový ústav: Informace k památkám NPÚ*. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-navstevniky/zpristupnene-pamatky-npu/informace/>.
19. Richard Biegel, historik architektury a jednatel klubu Za starou Prahu, 128.díl pořadu Bourání na radiu wave, plné znění rozhovoru dostupné na internetových stránkách : Radio wave: Bourání s historikem architektury Richardem Biegelem. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/radiowave/bourani/zprava/bourani-s-historikem-architektury-richardem-biegelem--1162473>
20. FOLTA, Michal. *Rudolfova alej : kdo si chce vysadit vlastní strom?* [online.cz].olomouc.eu, 19.října 2012 [cit.10.11.2012]. Dostupné na <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/13124>

Právní předpisy

21. Ústava České republiky, ústavní zákon č. 1/1993 Sb.
22. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
23. Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, vzpp.
24. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, vzpp.
25. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vzpp.

26. Zákon č. 254/2001 Sb., zákon o vodách, vzpp.
27. Zákon č. 350/2012 Sb., o územním plánování a stavebním řádu
28. Zákon č. 123/1993 Sb., o právu na informace o životním prostředí, vzpp.
29. Zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů, vzpp.
30. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, vzpp.
31. Zákon č.85/1990 Sb., petiční zákon, vzpp.
32. Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, vzpp.
33. Zákon č.84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, vzpp.
34. Vyhláška č.503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření.
35. Zákon č.360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, vzpp.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou obnovy památky zahradního umění dle platných právních předpisů. Vymezuje zakotvení pojmů v platné právní úpravě a zabývá se ustanoveními, které historické zahrady a parky chrání a podporují jejich zachování a obnovu. Zároveň se však některá ustanovení dotýkají ochrany rostlin a živočichů, které se na ploše dané památky mohou nacházet. Dále se práce zabývá ochranou veřejných zájmů, kdy se setkáváme i s jinými zájmy než zájmy památkové péče. Důraz je potom kladen na stanovení zájmů pro snadnější pochopení možných střetů, které mohou při obnově vznikat. Ty potom aplikuji na konkrétní příklad obnovy Rudolfovy aleje v Olomouci.

Abstract

This thesis deals with renewal of garden arts monuments in the context of law. It defines the concepts within the existing laws. It deals with provisions that protect historical gardens and parks and that support their preservation and restoration. At the same time, some provisions deal with protection of plants and animals which might be found in the area of monuments. Furthermore, the work looks into protection of public interests. We interact with other sectors than protection of monuments. Emphasis is put on determination of interests to be better understand their potential conflicts that can arise at the restoration. They are discussed further in the specific case of restoration of Rudolf alley in Olomouc.

